INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Autentický materiál

Naděžda Bruzlová
Ústav románských jazyků a literatur FF MU
bruzlova@phil.muni.cz

Autentický materiál

Co to jsou autentické materiály?

Autentickými materiály rozumíme veškeré materiály, které nebyly původně vytvořeny pro výuku a nesloužily k didaktickým účelům. Byly naopak vytvořeny rodilými mluvčími a jsou rovněž určeny rodilým mluvčím dané země - v našem případě Francouzům či obyvatelům jiných frankofonních zemí. Jejich využití je ale rovněž vhodné ve výuce cizího jazyka a to právě pro jejich autenticitu. Dávají nám totiž konkrétní příklady skutečného současného jazyka, kterým mluví rodilí mluvčí. Jejich polyfunkční charakter obohacuje nejen věcné znalosti žáka v oblasti jazykových prostředků, ale především jeho řečové dovednosti. Vedle tohoto pragmatického hlediska prezentují často nejen velmi vhodné příklady jak z oblasti reálií či lingvoreálií, tak ze sociokulturních kompetencí. Z didaktického hlediska pak mohou plnit jak funkci prezentační, tak funkci stimulační, a vzhledem k tomu, že představují zpestření vyučovací hodiny, tak i funkci silně motivační. Při práci s autentickými materiály uplatníme kromě didaktických principů přiměřenosti, systematičnosti, názornosti (jazykové i materiální), aktivnosti žáků a principu pozitivní motivace, rovněž principy metodické. Především pak princip komunikativnosti, komplexnosti, situativnosti a také princip cyklického uspořádání učiva - k jednomu a témuž dokumentu se můžeme vracet a rozvíjet a prohlubovat jak jazykové znalosti a řečové dovednosti, tak i témata týkající se reálií. Kromě toho můžeme vzdělávací cíl při používání autentických materiálů ve výuce cizího jazyka velmi vhodně spojit i s cílem výchovným.

Typologie autentických materiálů

Autentické materiály dělíme na textové, vizuální a zvukové. Textovým materiálem rozumíme jakýkoli originální neupravený text jako např. reklamní slogany, mapy, turistické prospekty, jízdní řády, jídelní lístky, kulturní programy, jízdenky, formuláře, návody, viněty, různé nápisy, novinové články, text básní, písní, divadelních her apod. Zvláštní skupinu pak tvoří tzv. ikonografické texty - např. kreslené seriály nebo piktogramy (grafické vysvětlivky obsažené v informačních letácích). Vizuální materiály pak představují nejrůznější fotografie, obrázky, pohlednice, úryvky z filmů nebo televizních pořadů. Mezi zvukové materiály patří autentické nahrávky projevů rodilých mluvčích, rozhlasových pořadů, případně zvuková stopa filmových materiálů.

Kritéria výběru autentických materiálů

Výběr autentických materiálů, se kterými budeme pracovat, musíme provádět velmi uvážlivě. Vyučující by měl umět daný materiál nejen správně vybrat, ale i podrobně analyzovat a následně zpracovat tak, aby práce s ním byla co nejvíce efektivní. Dále pak musí být schopen

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

odhadnout jeho pedagogickou hodnotu a začlenit ho vhodně do vyučovací hodiny. Autentické materiály totiž nikdy nemohou být cílem samy o sobě, ale jsou pouhým prostředkem k dosažení cíle vyučovací hodiny. Je proto nutné je do hodiny zařadit v souladu s tímto cílem. Při jejich výběru se řídíme nejen úrovní znalostí žáků a jejich věkem, ale i hlediskem komunikativnosti. Autentický materiál prezentujeme vždy jako celek a nikdy nevytrhujeme text (část textu), se kterým budeme pracovat, z kontextu. Měl by vždy obsahovat jasnou a ucelenou informaci a neměl by být příliš komplikovaný. S autentickými dokumenty je třeba pracovat systematicky, na druhé straně však je nezbytné vyhnout se stereotypu a využívat je k nejrůznějším aktivitám.

Proč používat autentické materiály v cizojazyčné výuce?

Autentické materiály podávají nezkreslený obraz cizího jazyka, který není nijak upraven, a to v konkrétních situacích. Seznamují žáky s prostředím rodilých mluvčích a usnadňují jim tak orientaci v cizojazyčném prostředí. Formování sociokulturní kompetence je totiž považováno v současné výuce cizích jazyků za nezbytnou složku komunikativní kompetence, někdy se dokonce hovoří o další, neméně významné řečové dovednosti, která doplňuje čtyři základní (poslech, čtení, psaní a mluvený projev). Velmi bohaté jsou na ně především autentické videomateriály, obohacené o neverbální prvky komunikace, které navíc usnadňují celkové pochopení informace a pomáhají žákům získávat pragmatické zkušenosti tzv. „běžné kultury“ v cizím jazyce. Z těchto důvodů představuje zařazení autentických materiálů do výuky velmi silný motivační prvek, který je důležitou podmínkou úspěchu v učení se cizímu jazyku.

Praktické využití autentických materiálů ve výuce

Autentických materiálů lze využít na různých úrovních jazyka pro nácvik znalostí a rozvíjení jazykových prostředků a řečových dovedností a především pak upevňování struktur v oblasti:

- lexikální (nová slovní zásoba, upevňování stávající slovní zásoby v zajímavém kontextu, synonyma, antonyma)
- sémantické (zvláštní význam, které mají určité výrazy v určitém kontextu)
- syntaktické (stavba vět, implicitní a explicitní vyjádření)
- textové (analýza textu, výběr základních informací, transformace textu)
- pragmatické (vhodnými technikami a strategiemi naučíme žáky používat cizího jazyka jako komunikativního prostředku na různých úrovních jazyka).

Kdy autentický materiál do vyučovací hodiny zařadit

Autentický materiál zařazujeme do hodiny vždy v souladu s jejím cílem a probíraným učivem. Především pak v části procvičování a opakování, kdy se fixuje učivo v oblasti jazyka, případně reálií. Velmi úspěšně je lze využít k navození situace pro konverzaci, dialog, diskusi, dramatizaci, popis, případně nejrůznější herní aktivity. Zvolíme-li vhodné formy práce (ve dvojicích, ve skupinách) půjde o efektivní cvičení převážně komunikativního charakteru. Vytvoříme tak vhodné podmínky pro rozvíjení samostatné aktivní činnosti žáků.

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.